

Til: Helse- og omsorgsdepartementet
Fra: Norsk Sykepleierforbund
Oslo, 14.05.20

Innspill til handlingsplan for kliniske studier

Norsk Sykepleierforbund (NSF) støtter HODs initiativ til en handlingsplan for å øke gode kliniske studier i Norge. Vi takker for invitasjonen til å komme med et innspill som utdypet våre synspunkter på hvilket bidrag sykepleiere har tilknyttet kliniske studier som skal bidra til bedre folkehelse, pasientsikkerhet og kunnskapsbasert praksis. Vi vil også takke for muligheten til å sende innspillet etter opprinnelig frist 15.april.

Det ligger et stort potensial i å utvide fokuset i kliniske studier til å omfatte flere fagområder utenfor de tradisjonelle medisinske fagområdene. Involvering av sykepleieforskere og sykepleiefaglige problemstillinger i kliniske forskningsstudier vil gi viktige synergieffekter, og bidra til at viktige perspektiver av betydning for tjenesteutvikling og pasienters helse, sikkerhet og verdighet blir utviklet i kliniske studier. Forskning innen sykepleie dreier seg om pleie, omsorg og behandling av pasienter ut fra pasient, pårørende eller sykepleiers perspektiv, men også etikk, samhandling, teknologi, kompetanse, ledelse og organisering tilknyttet utøvelsen av helsetjenesten.

NSF mener

1. Det er behov for tverrfaglige kliniske studier der sykepleiefaglige perspektiver inngår
2. Health Technology Assessment - studier bør være en viktig satsning innen handlingsplan for kliniske studier
3. Kliniske studier må også involvere kommunal helse- og omsorgs sektor
4. Sykepleie og omsorg må defineres som eget område innen helseforskning

Sykepleieforskning i kliniske studier

Helsenorge.no har en nettside hvor alle pågående kliniske studier i Norge skal være registrert, men studier hvor sykepleiere er aktive deltakere blir ikke registrert som sykepleieforskning (slik som medisinsk forskning blir). Sykepleie faller ikke naturlig inn som et eget område innen helseforskning. Forskningsrådet, RHFer, Kreftforeningen og EU anvender Health Research Classification System (HRCS) som klassifiserer helseforskningsprosjekter etter hvilken type forskning som utføres, forskningsaktivitet, og forskningens relevans for helse og sykdom, helsekategori. Dette systemet fanger opp forskning etter menneskelige organer (=medisinsk forskning) og mindre på mestring og samhandling.

Prioriteringsutvalgets rapport «Det viktigste først» (2018)

(https://www.regjeringen.no/contentassets/9d3cc31cbdb14f7b8a7b11a58c3f6ef8/nou-2018_16-det-viktigste-forst.pdf) beskriver hvordan utvikling av nye metoder i

kommunehelsetjenesten må prioriteres slik man gjør i spesialisthelsetjenesten. Her vil sykepleiere med master/PhD-kompetanse være viktige bidragsytere i praksisnære forskningsprosjekter. Sykepleieforskere har flere prosjekter tilknyttet pasienter som har kroniske sykdommer og som skal leve med sykdom, samt palliasjon og verdig livsavslutning. Et eksempel er forskningsgruppen DIABEST, forskergruppe ved HVL, som studerer hvordan personer med diabetes og andre kroniske sykdommer opplever sin hverdag og løser daglige behandlingsutfordringer. Gruppen har flere kliniske studier i samarbeid med leger og andre helseprofesjoner i både kommune- og spesialisthelsetjenesten

De store utfordringene i dag er alle pasientene med kormobiditet som krever en bedre tverrfaglig klinisk tilnærming i utprøving av behandling og samhandling med kommunehelsetjenesten. Sykepleiere må være en naturlig del av forskningsteamet for å se på funksjonsnivå og mestring. Et eksempel er barn som får ADHD medisiner, som har god effekt

på uro og konsentrasjon, men som gir store utfordringer med kosthold og søvn. Funksjonsnivå i hverdagen og ivaretagelse av grunnleggende behov er viktige sykepleiefaglige områder. Dette krever også effektive tiltak som sykepleiere kunne tilføre i de kliniske studiene. Et annet eksempel er kliniske studier på telemedisinsk sårbehandling som utføres som et samarbeid mellom spesialist- og kommunehelsetjeneste.

En ny rapport fra kommunenes strategiske forskningsorgan viser at ni av ti forskningskroner brukes i spesialisthelsetjenesten. Det pågår en god del forsknings- og utviklingsarbeid som utføres av sykepleiere innen kommunal helse- og omsorgssektor, men de mangler fortsatt en struktur og systematikk for å utvikle og registrere forskningsaktiviteter utenom fastlegenes virksomhet. Det pågår flere kliniske studier i regi av utviklingssentrene for sykehjem og hjemmetjenester. Et godt eksempel er prosjektet «Trygge ansatte, trygge brukere» i regi av utviklingscenteret i Verdal, Trøndelag. Her er målet å tilrettelegge for gode og trygge dager i eget hjem for alvorlig syke og deres pårørende igjennom utvikling av en tiltakspakke for palliasjon i hjemmet.

Et annet område med stor betydning innen kliniske studier er health technology assessment (HTA) studier som undersøker om teknologi (og derved nye måter å tilby tjenester) har effekt. Det er typisk studier som kombinerer mange ulike metoder, ettersom det er lite kontrollerbare variabler som inngår. NSF stiller derfor spørsmål om hvordan handlingsplanen for kliniske studier vil inkludere HTA-forskning sine viktige bidrag for å utvikle bedre pasientbehandling og omsorg.

Sykepleieres kompetanse

Sykepleiere bidrar til at ny kunnskap og ny teknologi tas raskt i bruk i tjenestene, og deltar også aktivt til utvikling av nye kliniske retningslinjer basert på kliniske studier. Det er også behov for at langt flere sykepleiere tar en klinisk mastergrad for å sikre videre utvikling av kunnskapsbasert praksis. I 2019 bidro en masteroppgave fra OsloMet til at intensivsykepleiere fikk bedre rutiner på å legge respiratorpasienter i mageleie. Et annet eksempel er hvordan en avansert klinisk allmennsykepleier deltar i prosjekter som ser på hvordan kommunen skal forberede seg til «Fremtidens helsetjenester til hjemmeboende eldre» hvor fokuset er forebygging, tidlig innsats, rehabilitering og mestring.

Sykepleiere som tar sin phd og postdoc tilknyttet pasientbehandling, pasientsikkerhet, samhandling med pårørende, e-helse og ledelse sikrer et sykepleiefaglig perspektiv i vurdering og behandlingen av pasienter, pårørende og brukere. Tverrfaglig fokus er helt avgjørende i behandlingsforløp som bør følges med forskning. NIFU-rapport 2018:28 Rekruttering til forskning i sykepleie viser at vi har mange sykepleiere som forsker på aktuelle kliniske problemstillinger (<https://nifu.brage.unit.no/nifu-xmlui/handle/11250/2568592>). Den samme rapporten viste også at over 400 med førstestillingskompetanse tilknyttet sykepleierutdanningene kan forventes å gå av med pensjon innen ti år. I tillegg vil økt satsning på mastergrader innen sykepleierfaget føre til et behov for å øke andelen ansatte med førstestillingskompetanse ved lærestedene.